

Visiems jauniems ir norintiems ką nors sukurti.
Taip ir padarykite.

„Pasaulis dažnai yra atšiaurus naujiems talentams ir
naujiems kūriniams. Naujovėms reikia draugų.“

ANTON EGO

1.

Luisa paauglė. Kitaip tariant, geriausios rūšies žmogus. Tai įrodyti labai paprasta. Mažiems vaikams paaugliai atrodo geriausia mūsų rūšis, tokios pačios nuomonės laikosi ir patys paaugliai. Vieninteliai taip nemanantys yra suaugusieji. Tikriausiai todėl, kad jie blogiausi iš visų žmonių.

Iki Velykų vos kelios dienos. Visai netrukus Luisa bus išmesta iš meno aukciono už vertingo paveiklo suniokojimą. Turtingos senės paleis gerkles, prisistatys policija. Tas tai tikrai nebuvo planuota. Galima nesigiriant teigti, kad Luisos planas buvo puikus. Nevalia kaltinti plano, jei pati jo nesilaikė. Kartais Luisa būna tiesiog geniali, o kartais nelabai. Visa bėda, kad genialioji ir ne tokia geniali jos pusės dalijasi tomis pačiomis smegenimis. O kaip tada planas? Jis buvo nuostabus.

Pinigais aptekę suaugusieji suvažiuoja į tą aukcioną pirkti nesveikai kainuojančių meno kūrinių, todėl paaugliai ten nėra laukiami, ypač purškiamųjų dažų prigrūstomis kuprinėmis. Turtingi suaugusieji per daug prisiziūrėję žinių apie garsius paveikslus niokojančius „aktyvistus“, todėl prie durų budi apsaugininkai. Jų kūno masė – šimtas penkiasdešimt kilogramų, humoro jausmo – nulis gramų. Taip prisipumpavę, kad kai kurie raumenys net neturi lotyniškų pavadinimų, mat tais laikais, kai žmonės kalbėjo lotyniškai, tokio dydžio debilai dar neegzistavo. Nors apsauga neturėjo kelti rūpesčių. Pagal planą

Luisa turėjo patekti vidun nepastebėta. Vienintelė bėda – planą įgyvendinti kaip tyčia teko pačiai Luisai.

Nors *pradžia*, reikia pasakyti, buvo gera. Aukcionas vyko senoje bažnyčioje. Tas visiems aišku, idant jame dalyvaujantys turčiai nuolat kartoja vienas kitam: „O jūs žinote, kad čia sena bažnyčia?“ Piniguočiai mėgsta priminti vieni kitiems apie savo turtus. Ak, jie tokie pripampę, kad gali pirkti daiktus tiesiai iš Dievo.

Aišku, po poros dienų atėjus Velykoms, turčiams Dievas neberūpės, nes nebegalės pasiūlyti juos dominančių pirkinių. Vis dėlto Viešpats turi pasiutusiai didelį privalumą – jis supranta žmonių poreikius. Štai kodėl bažnyčiose visada yra tualetų. Per vieno langą Luisa ir pateko vidun, tiksliai kaip suplanuota. Jos draugė Žuvis pamokė, kaip tai daroma. Žuvis nepralengiama visais klausimais. Pavyzdžiui, ji kaip niekas kitas geba viską pamesti ir sugadinti. Nors dar geriau moka įsilaužti. O Luisa? Ji beveik nieko nemoka, tik pykti. Tuo klausimu demonstruoja pasaulinę klasę, ir tai tikrai ne tuščios pagyros. Ypač ją piktina meną perkantys turtuoliai, nes turčiai yra blogiausi iš visų suaugusiųjų, o didžiausias meno kūrinio suniokojimas yra ant jo užklijuotas kainos lapelis. Štai kodėl pinigingi suaugusieji nekenčia Luisos piešinių ant namų sienų. Ne todėl, kad tie žmonės labai brangintų sienas. Ne, jie tiesiog negali pakęsti nemokamo grožio.

Taigi purškiamųjų dažų prikrauta kuprine ir puikiu planu apsiginklavusi Luisa įsiropštė per tualetu langą ir šlumštelėjo ant grindų. Ten valandėlę užtruko, nes nutarė nupiešti ant sienos labai tikrovišką apsaugininkų portretą. Paviršutiniškai mąstantis dailininkas gal būtų pavaizdavęs juos panašius į jaučius, mat tie vyrukai kaklo visai neturi, tik sprandą, tačiau

Luisa taip niekada nepasielgtų. Jai svarbiausia žmogaus vidus, todėl nupiešė medūzas. Nes medūzos, visai kaip apsaugininkai, neturi nei stuburo, nei smegenų.

Paskui apšvilko baltus marškinius ir įsimaišė į minią.

Reikia paminėti, kad Luisa yra nepatenkinta daugybe savo savybių, bet ypač jai kliūva ūgis ir svoris. Vaikystėje ji daug ko norėjo, bet turbūt labiausiai troško būti mažesnė. Ji nemėgsta savo kūno, nes jo per daug. Taip pat balso, nes jis pernelyg žemas. Ir smegenų, nes susijaudinus jos nuolat verčia veblenti niekus. Vis dėlto labiau už viską ji nemėgsta savo širdies, nes ta kvaiša nuolat nerimauja.

Turint visa tai galvoje, būtų logiška manyti, kad įžengusi į seną bažnyčią ji turėjo atkreipti į save dėmesį. Vis dėlto nereikia pamiršti, jog turtingi suaugusieji beveik niekada nežiūri kitur nei į veidrodžius. Nors sienos nukabinėtos brangiais, vienas už kitą didingesniais paveikslais, bažnyčioje susigrūdę žmonės apžiūrinėja savo šukuosenas šampano taurių atspindžiuose. Grupelė linksmų moterų fotografuoja, tik ne meno kūrinius, o viena kitą. Būrelis rimtų vyrų šnekučiuojasi apie mėgstamus paveikslus, tik ne kaip apie meno kūrinius, o investicijas, tarsi tie paveikslai būtų įrėminti banknotai. Paskui pokalbis pakrypsta apie golfą, o moterys garsiai juokiasi iš kažko didžiai nuostabaus. Jų gyvenime viskas puiku ir fantastiška, ir argi ne *žavū*, kad šis pastatas iš tiesų yra sena bažnyčia? Aišku, nė viena nedrįsta kalbėti apie paveikslus ant sienų – pernelyg bijo pasakyti ką nors ne taip. Pirma geriau išgirsti kitų nuomonę, tada bus aišku, kas turi patikti. Viena moteris grįžta iš tualetų. Atrodo persigandusi, nes kažkas nupiešė ten grafitį. Tualete dar smirdėjo dažais, todėl dabar jai prasideda migrena.

– Grafitį? Kaip siaubinga! Tai vandalizmas! – piktinasi kita.
– Bet... manote... tas grafitis parodos dalis?.. Menas?.. –
sušnibžda trečioji.

Panika grupelėje plinta kaip myžalai palapinėje. Kas, jei jos klysta? Moterys skuba pas golfą aptarinėjančius vyrus paklausti, ar tai gali būti menas.

– Ar buvo kainos lapelis? – pasiteirauja vienas.

Lengviau atsikvėpusios moterys purto galvas, juokiasi. Ne, kainos nebuvo, tai ne menas. Ak, koks palengvėjimas! Vyrų vėl rodo į sienas, diskutuoja apie investicijas. Kalbėdami apie pačią geriausią rodo į vieną paveikslą, sako „tas, apie jūrą“, tarsi ten daugiau nieko nebūtų, tik vandens mėlynė ir didžiulė kaina.

Ar Luisa pyksta? Tarsi galėtų būti kitaip.

Aplink vyrus ir moteris zuja baltmarškiniai padavėjai su miniatūrinų užkandukų padėklais. Turčiams patinka maži kąsneliai. Jiems visko turi būti daug, išskyrus mokesčius ir sumuštinis. Padavėjams į akis niekas nežiūri. Pinigingeriams suaugusiesiems personalas toks nereikšmingas, kad niekas neatkreipia dėmesio, jog viena darbuotoja vaikšto su kuprine ant pečių.

Luisa vikriai spraudžiasi per minią. Tie, kas visą gyvenimą jautėsi per dideli, neblogai išmoksta nesipainioti po kojomis. Tiesą sakant, ji puikiai kontroliuoja judesius, kol pamato dominantę paveikslą. Tada Luisą apima panika. Ji tokia laiminga, kad pagalvoja, jog visi čia esantys turėtų girdėti kvailos jos širdies dūžius. Kelias akimirkas sustingsta manydama, jog bet kurią akimirką bus parblokšta ant žemės, bet niekas nekreipia į ją dėmesio. Šiaip jau visai nekeista – suaugę žmonės nebeatsimena širdies garsų.

„Apie jūrą“ nutapė pasaulinio garso dailininkas K. Jatas. Tas paveikslas brangiausias šiame aukcione, jo trokšta visi. Tik ne dėl to, kas jame pavaizduota, o dėl kūrinio istorijos. Sakoma, kad tai pirmasis K. Jato darbas. Genijus jį nutapė būdamas vos keturiolikos. Taip prasidėjo jo karjera. Nors apie golfą pliurpiantiems vyrams tai, aišku, nerūpi. Jie užsidegę pasakoja šampaną gurkšnojančioms moterims, kad tas paveikslas yra „velniškai gera investicija“ dėl visai kitų gandų. Neseniai laikraščiuose šmėstelėjo informacija, jog dailininkas yra nar-komanas ir dabar jo būklė tokia prasta, kad net į lauką išeiti nebepajėgia. Jei pirkėjui nusišypsos laimė, dailininkas gali net numirti! Štai tada paveikslo kaina pašoktų taip, kad laikykis!

Visi juokiasi. Luisa sugniaužia kumščius.

Paveikslas ir taip nepigus, net aksomine virve aptvertas. Toks ypatingas, kad tikriausiai įsižeistų, jei per arti priejęs paprastas mirtingasis pakvėpuotų į jį. Šalia virvės stovi deimantais apsikarsčiusi tetulytė didžiai nepatenkintu veidu. Teisybės dėlei reiktų paminėti, kad kitos išraiškos tas veidas ir negali išspausti, nes po šitiek plastinių operacijų primena per stipriai suveržtą sportbatį.

– Štai kur tas „Apie jūrą“! – nepatenkinta sušnypščia ji savo vyrui, nes paveikslas mažesnis, nei tikėtasi.

Vargšėlė tikriausiai įsivaizdavo didesnes vandens platybes.

Jos sutuoktinis, toks dėdulė su vėžlio dydžio laikrodžiu ir taip aptemptomis kelnėmis, kad užpakalis atrodo turintis nuosavą užpakalį, net nepažvelgia į paveikslą, tik perskaito šalia kabančią lentelę su pradine kaina. Atrodo patenkintas. Tokius brangius meno kūrinius įperka ne kiekvienas. Jo veido išraiška reiškia, kad jis ir nėra „kiekvienas“. Tetulė apgailestauja, kad

paveikslas ne oranžinis, mat šiomet jų vasarnamio interjere labai daug tos spalvos. Tikriausiai ją erzina ir tai, jog ledų skonis silpnokai primena agurkų, o durų rankenos ne itin panašios į operos ir baleto rūmus. Negebantis prisitaikyti prie jos norų pasaulis neregėtai įžūlus.

– Nors gal galėtume pasikabinti Oranžiniame kambaryje, Čarlzai? – pasiūlo ji, tačiau dėdulė neatsako.

Jo burna pilna vieno kėsnio užkandukų.

Luisa nekenčia jų visų. Investuojančių vyrų, fotografuojančių moterų, interjeru besirūpinančios tetulės ir užkandžius vartojančio dėdulės. Dieve, kaip nekenčia. Tai reikia žinoti, antraip gali būti sunku suprasti, ką žmogui gali padaryti paveikslas.

Kuprinėje Luisa turi ne tik dažų, bet ir savo pasą bei seną atviruką, kuriame nelygiai pakeverzota: „Čia taip gražu ir kasdien šviečia saulė. Pasiilgau tavęs. Netrukus pasimatysime. Mama.“ Tą irgi reikia žinoti, nes Luisai prasispaudus pro minią ir sustojus prie virvės priešais paveikslą, kuriame, visų susirinkusiųjų nuomone, pavaizduota jūra, ji nebėra senoje bažnyčioje. Nebėra vieniša ir net nebepyksta, net ant savo bičiulės Žuvies, kuri taip mokėjo visur įsivelti, bet visiškai neišmanė, kaip pasakui išsikapstyti.

Sykį Žuvis ir Luisa vidury nakties įsilaužė į tatuiruočių saloną ir ištatuiravo viena kitą. Luisa išpiešė Žuviai širdį ant žasto. Gražesnės širdelės toji nebuvo regėjusi. Paskui Žuvis ištatuiravo Luisai dilbį. Rezultatas išėjo kaip reta nevykęs, tiesiog nenusakomo bjaurumo. Žuvis buvo nepralenkiamą beveik visais klausimais, tačiau piešti visai nemokėjo. Tatuiruotėje buvo pavaizduotas vienas rankis dėdulė medyje. Luisa

dievino tą sceną. Ji su Žuvimi susipažino globos namuose. Atėjus nakčiai nė viena negalėjo užmigti, todėl Žuvis iki ryto pasakojo linksmas istorijas. Jos mėgstamiausia prasidėjo taip: „Žinai, kaip iškrapštyti iš medžio vienarankį dėdulę? Tereikia jam pamajuoti!“

Niekas nemokėjo taip juoktis iš savo pačios pokštų. Malonesnio garso Luisa neįsivaizdavo. Ir didesnio žmogaus už Žuvį.

Labiau už viską Žuvis mėgo ledus, todėl naktimis neretai įsilauždavo į ledų kioskus. Nors dar dažniau į dažų parduotuves – Luisai reikėdavo purškiamųjų dažų. O kartą, kai joms prireikė atsuktuvų, įsibrovė į įrankių parduotuvę. Ir gal šimtą kartų įveikė galines kino teatro duris, kad galėtų patekti į vakarinį seansą, – Luisa nedaug ką mėgo labiau už filmus.

Būdamos septyniolikos jos gyveno globos namuose ir beveik kasnakt miegodavo šalia. Marškinėliai būdavo išmarginti dažų dėmėmis, o plaučiai pilni viena kitos juoko. Jos užremdavo duris komoda, o rankoje spausdavo po atsuktuvą, jei kartais kas sugalvotų lįsti į kambarį. Augant be tėvų greitai įprantama prie daugybės keistų dalykų. Pavyzdžiui, prie minties, kad yra tik vienas mylimas žmogus. Paskui neįmanoma išmokti gyventi be jo.

Luisai skaudėjo, bet Žuviai labiau. Luisa nekenė tikrovės, tačiau Žuvis negalėjo jos išverti. Luisa kelis sykius bandė narkotikų, o Žuvis negalėjo sustoti. Kai Luisai tebebuvo septyniolika, Žuviai suėjo aštuoniolika ir ji nebegalėjo pasilikti globos namuose. Žuvis pažadėjo Luisai, kad viskas bus gerai, tačiau Luisa buvo vienintelis geras jai žmogus. Lėkė atskirai praleistos naktys, Žuvis sutiko kitokių žmonių. Bėgdama nuo tikrovės ji paniro į butelį ir paskendo rūke. Suaugusieji amžinai įsivaizduoja, kad gali apsaugoti vaikus drausdami jiems

lankytis pavojingose vietose, bet visi paaugliai žino, kad tai beprasmiška, nes pavojingiausia vieta pasaulyje yra mūsų vidus. Jautri širdis tviskančiuose rūmuose dūžta į šukes taip pat lengvai kaip tamsiose tarpuvartėse.

Luisa jau tris savaites buvo šiame pasaulyje viena. Tiek laiko praėjo nuo tada, kai visi suaugusieji melavo, kad Žuvis nusizudė. Tai netiesa. Mirusios Žuvies nepasigedo nė vienas suaugusysis. Taip jau būna, kai esi našlaitė, užaugusi dešimtyje skirtingų globos namų. Tada labai lengva versti kaltę tablečių perdozavimui, bet Luisa žino tiesą: Žuvį nužudė tikrovė. Ją pasmaugė klaustrofobija, kamavusi įkalintą šioje planetoje. Žuvis mirė nuo niekada neatslūgstančio liūdesio.

Visa tai reikia žinoti apie Luisą, antraip gali būti sunku suprasti, ką gali padaryti paveikslas. Taip pat išmanyti, kaip greit gali plakti širdis. Nebesantys jauni to nebeatsimena, o meno pasitaiko tokio gražaus, kad paauglys nebeišsitenka savo kūne. Tai svaiginanti, beveik nepakeliama laimė. Siela tiesiog veržiasi iš skeleto gniaužtų. Galima pamatyti paveikslą ir per vieną gyvenimo akimirką, per kurią spėji tik įkvėpti, pamiršti savo baimes. Sykį tai patyrę niekada nepamiršta, o kitiems išaiškinti neįmanoma.

Nes tame paveiksle visai ne jūra. Tik prakeikti suaugusieji gali taip manyti.

2.

Tetulė dar neatkreipė dėmesio į Luisą. Tai plano dalis. Būdamas stebėtinai aukšta, Luisa stebėtinai gerai moka būti nematoma. Svarbiausia žinoti, kad niekam nieko nereiški, kad esi bevėrtė.

Užtat tetulė jaučiasi didžiai svarbi, todėl yra itin pastebima. Dar geriau, ji labai užsiėmusi – ką tik pamatė apie investicijas kalbančius vyrus ir moteris.

– Tik pažvelk, Čarlzai! Šiais laikais čia gali patekti bet kas, taip pat ir naujieji turtuoliai, tie pralobę bemoksliai kaimiečiai! Tu tik pažvelk į juos! Jokio skonio, jokio stiliaus! – sušnypščia ji.

„Naujieji turtuoliai“ ištaria lyg baisaus viruso pavadinimą. Tokioms kaip ji patinka senienos. Antikvariniai baldai, išlaidytas vynas, seni pinigai. Nauji turi būti tik sportiniai automobiliai ir klubų sąnariai. Kuo labiau turtėja tokios tetulės, tuo mažiau yra joms patinkančių dalykų. Galiausiai pripampsta taip, kad ima nekęsti kitų turčių. Tai vienintelis bent kažkiek Luisai patinkantis jų bruožas.

– Ar girdi, ką sakau, Čarlzai? – susijaudinusi stebeilija į savo vyrą tetulė.

– Taip, žinoma, brangioji, aš viską girdžiu, – sumurma tasis. – Mes pirkim tą „Apie jūrą“. Kas ten jį nutapė? K. Jatas? Dieve, iš kur tokios pavardės... Kaip manai, čia kur nors dar yra tokių sumuštinių?

Niekas nemato, kaip Luisa pradaro purškiamųjų dažų pilną kuprinę, ir niekas nepastebi, kai šmurkštelėjusi po virve prieina prie paveikslų. Luisa niekada negalės paaiškinti, kokie jausmai užplūsta jį išvydus. To neįmanoma apibūdinti, tik pagalvoja, kad galbūt taip pasijuntama tapus tėvais. „Pasiilgau tavęs. Netrukus pasimatysime. Mama“, – parašyta kuprinėje gulinčiame atviruke. Luisa sukiša ranką į kuprinę.

– Ei, ką ten išdarinėji?! Negalima eiti taip arti prie paveikslų! – staiga pasigirsta balsas už nugaros.

Tetulė. Atrodo labai supykusi, bet kai veido oda sutraukta taip, kad skruostai prasideda už ausų, sunku pasakyti, ką žmogus iš tiesų jaučia. Tokioj marmūzėj jausmų gama atsispindi ne ką geriau nei lempos gaubte.

Štai tada Luisa nustoja laikytis plano. Ir tai ne plano kaltė, tiesiog smegenyse ankštoka, nes jose turi išsitemti genialioji ir ne tokia geniali jos pusė. Taigi Luisa atsigręžia ašarų kupinomis akimis ir iškošia tetulei:

– Tame paveiksle visai ne jūra!

Tetulė atšoka du žingsnius ir išverčia akis, lyg užpulta baldo. *Tas daiktas* kažką jai pasakė?

– Ar tu... gal visai... Tuojau pat dink nuo paveikslų! – įsako ji, vos nealpdama nuo tokio įžūlumo.

Tačiau Luisa toliau ramiai stovi anapus virvės ir bandydama išmirksėti ašaras sušnibžda:

– Tame paveiksle visai ne jūra, tu pralobus bemoksle kaimietel!

Iš pykčio vos prakvėpuojanti tetulė taip trūkteli sutuoktinio ranką, kad tas paspringsta sumuštinuku ir taip pat pradeda dusti.

– Čaarlzai! – sustaigia ji.

Dėdulė ima kosėti ir apspjauo trupiniais visus jos deimantus. Paskui beda pirštu į baltus Luisos marškinius, lyg manydamas, kad jo smilius gali purkšti ugnį, todėl visi aplink turėtų drebėti iš baimės.

– Ei, tu! Nė iš vietos! Aš noriu pasikalbėti su tavo viršininku!

Dideliam jo siaubui, Luisa, pasirodo, ne itin bijo smilių, ji juk ne lifto mygtukas.

– Tai kad aš čia nedirbu, – tyliai atsako ji.

Paskui toliau rausiasi kuprinėje, kol galiausiai randa, ko ieškojusi, – ploną raudoną pieštuką.

– Tada su tavo TĖVAIS! – regis, pasišlykštėjęs pareikalauja dėdulė ir apsidairo, tarsi tikėdamasis pamatyti dvi šimpanzes, laikančias aukštyn kojomis apverstą informacinį bukletą apie kontraceptines priemones.

Tik dabar tetulė pamato Luisos kuprinę ir pradeda suprasiti, kuo čia pakvipo. Kas jau kas, o ji tikrai žino, ko galima tikėtis iš jaunuolių su kuprinėmis.

– Čarlzai! Ten purškiami dažai! Ji *aktyvistė*! Kviesk apsaugą, Čarlzai, ji nori suniokoti meno kūrinį!

– Ką tu pasakysi... O kartais pati neketinai pasikabinti jo savo bjauriame vasarnamyje? – atšauna Luisa.

Paskui nususuka ir ant sienos šalia paveikslo raudonu pieštuku nupiešia mažytę žuvelę.

Tai nebuvo planuota. Iš tiesų ji turėjo tik pažiūrėti į paveikslą. Manė, kad to užteks. Smegenys nekaltos, kad staiga kažkas Luisos krūtinėje užsimano kaip nors pranešti paveikslui, kad ji čia buvo. Ji ir Žuvis. Na ir kvaiša ta jos širdis.

Panikos apimta tetulė žviegia, dėdulė bėga pakviesti apsaugininkų. „Vis tiek malonus žmogus, – pagalvoja Luisa. – Pamanė, kad aš turiu tėvus.“

„Netrukus pasimatysime. Mama“, – parašyta kuprinėje esančiame atviruke. Priekinėje pusėje pavaizduotas visame pasaulyje žinomas K. Jato paveikslas. Kiek Luisa save prisimena, visada svajojo pamatyti jį gyvai. Nuolat kalbėjosi apie tai su Žuvimi. Sakydavo, kad ateis diena, ir jos bus čia drauge. O ką dabar? Dabar ji net negali paaiškinti užplūdusio jausmo. Kartais slapta įsmukusios į kino teatrą jos žiūrėdavo filmus, kuriuose moterys bando nupasakoti, ką pajuto susilaukusios vaikų. Visos atrodydavo priblokštos ir nerandančios žodžių. Kas nutinka tapus mama? Viena teigė, kad užlieja nematoma banga, traukianti taip stipriai, kad net kvapą užima. Jo taip ir nebepavyksta atgauti. Kita tvirtino gyvenanti lyg uždususi, nes nuo meilės jai susitraukė plaučiai. Trečia sakė, kad visiems kitiems ji atrodo kaip visada, bet pati nieko nebesupranta. Gyvenime egzistuoja aiški riba tarp laiko prieš motinystę ir po jos. Tada tampama visai kitu žmogumi.

„Štai kokius jausmus kelia tas paveikslas“, – pagalvoja Luisa.

Nors ją pamalonino tetulės nerimas, kad ji ketinanti suniokoti paveikslą. Tarsi tokiu atveju ją būtų įmanoma sustabdyti.

„Miela tetulyte, jei būčiau norėjusi taip padaryti, iš šito pastato būtų likusi tik pelenų krūva, – toliau mąsto Luisa. – Žinok, esu velniškai gera naikintoja. Žūsta viskas, ką aš myliu.“

Atbėga apsaugininkas, tiksliau, atplumpsi šimtą penkiasdešimt kilogramų sveriantis kūnas su viršuje pūpsančia mažyte, bet labai pikta makaule. Luisa tvirtai suspaudžia raudoną pieštuką.

Ji negali pakęsti suaugusiųjų prisilietimų. Taip jau būna, jei niekada nepasitaikę sutikti tokio, kuriuo gali pasitikėti. Tėčio Luisa neturėjo nuo pat gimimo. Tiek to, jis nenorėjo būti tėčiu. Jai tik smalsu, ar mama kartais nejautė noro pabūti mama, bent trumpai. Ar jai gimus pajuto užliejančią bangą? „Pasiilgau tavęs“, – parašyta atviruke siaubingu braižu. Luisa atsimena tik mamos balsą, dainuojantį jai lopšinę. Jos atvyko iš kitos šalies. Luisa to krašto visiškai nepamena. Nežino, ką ten paliko, bet tikrai nieko gero, jei čia geresnė vieta. Sulaukusi penkerių Luisa buvo palikta kaimynams. Mama tiesiog išėjo ir nebegrižo. Policija kelis mėnesius jos ieškojo, bet mama labai gerai mokėjo būti nematoma. Tas gebėjimas yra viskas, ką Luisa iš jos paveldėjo. Palikti žmonės labai savotiškai suvokia laiką. Kai tėvai tave meta penkerių, jautiesi paliktas ne tam tikrą, o kiekvieną mielą dieną, ir tai niekada nepraeina. Luisa augo globos namuose, bet kalbėjo tik savo mamos kalba, o kai bandė mėgdžioti kitų vaikų kalbą, tie iš jos šaipėsi. Arba dar blogiau. Paskui ji dar labai labai ilgai beveik visai nekalbėjo. Luisa prisimena, kad tuose namuose būdavo sunku užmigti, nes daiktai buvo mėtomi į sienas. Kartais lėkštės, kartais stiklinės, kartais ir žmonės. Kartais kiti, kartais ji. Luisa niekur ilgai neužsibuvo, vis kraustydavosi kitur. Kai kuriuose globos namuose tvyrojo sumaištis, kiti buvo tiesiog bjaurūs. Pasitaikė ir pavojingų. Gražūs buvo tik vieni.

Ji tada buvo šešerių ar septynerių. Aišku, ten kaip ir kituose globos namuose nestigo rėkiančių žmonių ir tylios baimės, bet virtuvės kampe stovėjo šaldytuvai. Ant jo durų kažkas prilipdė atvirukų su garsių dailininkų darbais. Tai buvo jos rojus. Kas tuos atvirukus nupirko ir sukabino, Luisa niekada

nesužinojo. Tikriausiai kas nors panašus į ją, gyvenęs tuose namuose ir norėjęs papasakoti po jo atvykiantiems vaikams, kad yra ir kitoks pasaulis. Menas yra empatija.

Viename atviruke buvo pavaizduotas paveikslas su jūra, nors iš tiesų jis visai ne apie jūrą. Tai buvo pirmasis Luisos pavogtas daiktas gyvenime ir pirmasis jos prisilietimas prie tikro grožio. Po kelerių metų ji atvyko į globos namus, kuriuose kažkas juokėsi. Tai buvo Žuvis. Jos akimirksniu tapo viena kitos. Naktimis, spausdamos rankoje po atsuktuvą, miegodavo taip arti, kad nubudusi Luisa negalėdavo pasakyti, kurios besidaužanti širdis pažadino. Žuvis išmokė ją suprasti kitų ten gyvenusių vaikų kalbas. Žinoma, daugiausia keiksmazodžius, tuo klausimu Žuvis buvo tikra pasaulio pilietė. Tiesa, kalbėti angliškai kaip amerikiečių kino žvaigždės Luisa išmoko tik abiem pradėjus slapta lankytis kino teatruose. Vakaraus ji gulėdavo šalia Žuvies ir šnibždėdavo scenų iš garsiųjų meilės istorijų tekstus. Nors kai kurių žodžių taip ir neišmoko.

Vieną dieną globos namuose apsilankė policininkas ir pranešė, kad jie surado Luisos mamą.

Vaikų smegenys viską suvokia labai jau savotiškai. Luisa nuolat svajojo išgirsti tą žinią, bet policininkas kalbėjo tiesiog nesuprantamai. Žuvis turėjo paaiškinti, kad „informuoti artimuosius“ reiškia „pranešti tiems, kam rūpi“. Taigi, Luisa buvo artimoji. O „gyvybę pasiglemžė piktnaudžiavimas svaigalais“ reiškia „mirė nuo gėrimo“. Paskendo savyje. Vaikų be galo laki vaizduotė. Augančios Luisos alkoholis nebaugino, o štai vandens bijojo kaip velnias kryžiaus.

Sykį įsmukusios į kino seansą jos žiūrėjo labai seną filmą. Žuvis žinojo, kad tokie Luisai patinka labiausiai, o šiame pagrindinį vaidmenį atliko garsi dainininkė. Vienoje scenoje ji

dainavo vaikui lopšinę ir Luisa staiga ją pažino. Mamos balso ji niekada neprisiminė, tik lopšinę. Mama valandų valandas palikdavo ją, penkiametę, prie televizoriaus, todėl galiausiai Luisa nebeatskyrė jos ir senų filmų balsų. Ji pravirko supratusi, kad yra žmogus be prisiminimų. Šalia stovėjusi Žuvis paguodė: „Dėk skersą! Kodėl turėtum leisti savo kvailoms smegenims spręsti, kas buvo ir ko nebuvo? Tai, kas tau atrodo tavo, ir yra tavo!“

Luisa taip ir padarė. Vaizduotė yra vienintelis vaiko ginklas. Kitoje atviruko su paveikslu pusėje ji parašė tai, ko pati troško. Tarsi būtų mylima, o mama būtų jos pasiilgusi. „Netriskus pasimatysime. Mama“. Ji nešiojosi tą atviruką kuprinėje. Galvojo, kad vieną dieną su Žuvimi pamatys paveikslo originalą ir galbūt atras savo galias, kaip būna superherojams. Galbūt nuvažiavusi prie jūros ji nustos bijoti vandens ir viskas kažkaip stebuklingai baigsis geruoju, kaip pasakose.

Taip nenutiks.

Tačiau taip prasideda jos nuotyčiai.

3.

Taigi Luisa yra išmetama. Ne toks jau dažnas vaizdas, daugelis „išmestųjų“ būna išvedami, galbūt ištempiami, bet Luisa ne tokia kaip visi ir bažnyčią palieka skriedama oru.

Prieš tai dar spėja išpiešti apsaugininką. Ne, ne nupiešia ant sienos, o apipaišo jį patį. Tasai, deja, nepalieka simbolikos gelmę suvokiančio žmogaus įspūdžio. Atleikia piktas kaip šernas su pipirine žvakute subinėj ir taip stveria Luisą, kad ji net suklinka. Netrukus sustaugia ir jis.

Luisa visiškai negali pakęsti suaugusiųjų prisilietimų, todėl puola į paniką. Štai tada ir išpaišo apsaugininką. Jos labai reikia pasakyti, kad tai savigyna. Rankoje ji laiko tik pieštuką, kuriuo ką tik piešė ant sienos, tai jį ir suvaro apsaugininkui į dilbį. Vyrukas užstaugia išties įspūdingai. Tai kažkas tarpinio tarp nukritusio nuo sūpynių penkiamečio ir gyvatę automobilyje pamačiusios operos solistės klyksmo. Ir jam nė motais ironiškos detalės, kad pieštukas raudonas, o jo ranka ištatuiruota tokiems kietuoliams patinkančiomis frazėmis. Atrodo, lyg mokytoja būtų ištaisiusi klaidą. Šimtą penkiasdešimt kilogramų sveriantis, bet nė gramu humoro jausmo neturintis apsaugininkas bando vėl pačiupti Luisą. Toji atšoka ir išsitraukia iš kuprinės pirmą po ranka pasitaikiusį daiktą – purškiamųjų dažų indelį. Dažai kaip tyčia balti, o apsaugininko drabužiai juodi, todėl apipurkštas nuo galvos iki kojų atrodo kaip labai piktas greitkelis.

Kai sugriebęs už žastų jis pakelia Luisą su visa kuprine, toji pasijunta visiškai bejėgė. Atrodo, raktikauliai sulūš lyg degtukai, bet jai neramu dėl ko kito. Baimė persmelkia, kai apsaugininkas suriaumoja savo kolegai:

– KVIESK POLICIJĄ!

Policijos Luisa bijo daug labiau nei smurto, todėl nešama lauk padaro tai, ko tokioje situacijoje griebtūsi kiekvienas racionalus žmogus, – įkanda jam į ausį.

Jie tuo metu jau visai prie pat durų. Pusanthro šimto sveriantis verksnys ima žviogti kaip skerdžiamas ir taip sviedžia Luisą nuo savęs, kad toji nuskrieja į lauką lyg pastato išspjauta arbūzo sėkla.

Luisa dar spėja išgirsti tetulės riksmą:

– Matėt? Ji bandė suniokoti paveikslą! Pamačiusi kuprinę iš karto sakiau, kad ji *aktyvistė*! Tokie trokšta tik vieno – viską naikinti! Jie kaip tarakonai!

Luisa dar spėja surikti atgal:

– Tas paveikslas visai ne apie JŪRĄ, tu prakeik...

Norėjo užbaigti sakinį tirada užgaulių žodžių, bet tėsikiasi ant šaligatvio ir netenka kvapo. Skauda pasiutusiai, bet apsičiupinėti nėra laiko, apsaugininkas jau skuba prie jos. Visi šimtas penkiasdešimt kilogramų, išskyrus pusę ausies.

– Kviesk policiją! – vėl suriaumoja jis savo kolegai.

Luisa čiumpa nuo žemės kuprinę ir deda į kojas. Apsaugininkas vejasi, bet, aišku, neturi jokių šansų. Jis juk suaugęs vyras, tokie nė velnio neišmano apie bėgimą. Pasaulyje per mažai juos bauginančių dalykų, o štai paaugliams baimių per akis.

Luisa skuodžia palei senąją bažnyčią iki kvartalo pabaišos, tada neria į dešinę, už kampo. Galvoja apie jūrą. Ji nuolat

taip daro ko nors išsigandusi, kitaip tariant, beveik visą laiką. Gali pasirodyti keista, kad septyniolikmetė nemoka plaukti ir niekada nebuvo išvykusi iš šio miesto. Atrodo, kad kitos galaktikos čia arčiau nei vandenynas. Luisa jūros niekada nėra mačiusi, užtat įsiminė kiekvieną paveiklo mėlynės centimetrą. Ten jos rojus.

Atvirukas tebeguli kuprinėje, bet jis nebereikalingas. Ji niekada nepamirš jausmo, užplūdusio pamačius tą meno kūrinį tikrovėje. Suaugusieji mano, kad jis apie jūrą, bet jų smegenys razinos dydžio. Iš tiesų svarbiausia paveiklo dalis yra betoninį liežuvį dangaus fone primenanti prieplauka paveiklo kampe. Pačiam jos pakrašty sėdi trys paaugliai berniukai. Tokie maži, kad jų beveik niekas nepastebi. Dailininkas paveikslą pavadino „Apie jūrą“, todėl visi spokso į jūrą, o berniukų nepastebi. Kas gali taip piešti, kad nepažįstamam žmogui užgniaučia kvapą vos juos pamačius? Kas gali priversti pajusti vandens sūrumą ir pravirkti dėl kažkieno kito vaikystės?

Luisa niekada nebuvo sutikusi tų berniukų, bet jie vieninteliai jai likę savi žmonės. Paveiksle jiems maždaug po keturiolika, gal beveik penkiolika. Jau nebe vaikai, bet dar ir ne visai suaugę. Atrodo, jog dailininkas taip intensyviai juos stebėjo, taip gerai įsivaizdavo, kad išmoko kuždėti spalvomis. Tikriausiai juos nutapė į tūkstančius šukių sudaužytos širdies žmogus, nes daugiau niekas negalėtų taip atsargiai laikyti tepuko ir taip pavaizduoti draugystės. Tik tas, kas pats kadaise buvo be galo vienišas vaikas. Paveiksle nuostabi vasaros diena, berniukai sėdi visai šalia vienas kito. Įdėmiai įsižiūrėjus atrodo, kad jie beveik juda, net krūpčioja iš juoko, lyg kuris nors būtų ką tik gerai nusiperdęs.

Senoje bažnyčioje susirinkę paiki seniai ir senės to nesupranta, nes jiems neskauda. Vaikštinėja sau viduje, kemša pilvus, džiaugiasi pasaulio tvarka ir mano, kad tas paveikslas apie jūrą. Tik štai jūrą gali nutapyti bet kuris asilas, net ir *lai-mingas*! O čia paveikslas apie juoką. Tą suvokia tik tas, kieno širdyje vienos žaizdos, nes tada juokas yra tikras lobis. Suaugusieji to niekada nesupras, jie nesijuokia iš perdimo. Kaip, po velnių, pasitikėti tokių žmonių nuomone apie tokį svarbų dalyką kaip menas? Jie niekada nieko nemylėjo taip stipriai, kad rizikuotų būti sumušti apsaugininko vien tam, kad vienintelį kartą gyvenime pamatytų paveikslą.

Bėgančios Luisos veidas šaltas nuo ašarų, bet visa kita dega. Paveikslo apačioje ji matė dailininko parašą. Šalia jis pripiešė mažų kaukolyčių. Jei nebūtų priėjusi taip arti, niekada nebūtų to sužinojusi, o dabar joks apsaugininkas nebeišmuš tų prisiminimų, net jei bandytų. Nes dabar tų kaukolyčių pilna visa jos širdis.

Luisa vėl pasuka už kampo ir atsiduria galinėje bažnyčios, iš kurios ką tik buvo išmesta, pusėje. Besivejantis apsaugininkas toks kvailas, kad niekada nesusiprotės jos čia ieškoti. Planas tiesiog puikus, net ir šiuo klausimu. Ji tikrai geniali. Gal tik neskaitant vienos smulkmenos. Ji nepastebi prie šiukšlių konteinerio stovinčio benamio ir įsibėgėjusi rėžiasi tiesiai į jį. Tada dar krenta ant žemės galva į priekį ir netenka sąmonės.

Tebūnie. Planas gal ir *ne visai* tobulas.